De Romeinse Villa in Wemmel

Een bijzondere archeologische ontdekking

In Wemmel, tussen de Ruiterweg en de Frans Robberechtsstraat, werd een uitzonderlijke archeologische ontdekking gedaan. Op de plek waar vroeger de Jochri Manege lag en waar nu een nieuw woonproject gepland is, hebben archeologen resten gevonden van een **Romeins villadomein** uit de **1ste tot 2de eeuw na Christus.** Dat is bijna 2.000 jaar geleden

Figuur 1 - De funderingen van de Romeinse villa. © Group Van Vooren nv

Wie waren de Romeinen?

De Romeinen waren een volk dat door veroveringen een groot rijk uitbouwde rond de Middellandse Zee. Ook onze streken maakten daar deel van uit. Het gebied dat we vandaag België noemen, hoorde bij de Romeinse provincie **Gallia Belgica**. De Romeinen brachten wegen, nieuwe bouwtechnieken, schrift, munten en een andere manier van leven met zich mee. De Romeinse cultuur die zich in onze streken vermengde met de aanwezige Gallische cultuur wordt ook Gallo-Romeins genoemd

Langs Romeinse wegen ontstonden nederzettingen (vici) en landbouwdomeinen, zoals villa's. Deze villa's waren geen paleizen, maar grote boerderijen waar landbouw werd bedreven om de steden en het leger te bevoorraden.

De Romeinse Villa

Het woord villa doet vandaag denken aan een groot en luxueus huis. Bij de Romeinen betekende het vooral een landbouwbedrijf, waar wonen en werken samen gingen.

Een Romeinse villa was het centrum van een landbouwdomein. Zo'n domein bestond uit: een woongebouw voor de eigenaar en zijn familie, bijgebouwen zoals schuren, stallen en werkplaatsen, akkers en weiden en soms ook een waterput, badgebouw of grafplaatsen.

De villa in Wemmel is van het type porticusvilla. Dat betekent dat het hoofdgebouw aan de voorzijde een overdekte zuilengalerij had, de porticus. Aan weerszijden daarvan lagen vooruitstekende kamers. Het gebouw in Wemmel was ongeveer 30 meter breed en 14 meter diep.

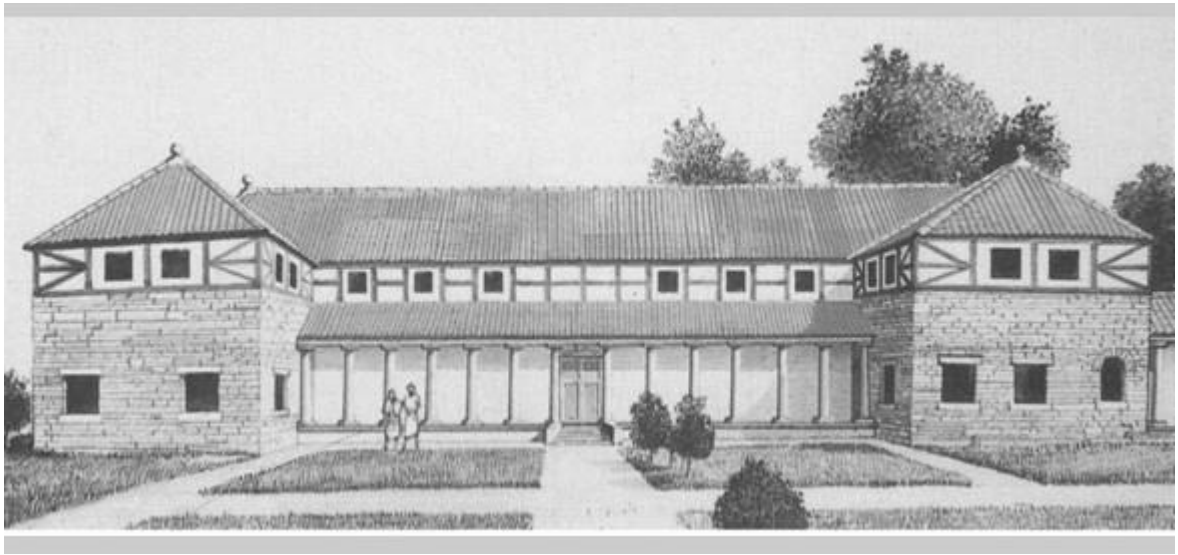

Figuur 2: Reconstructietekening van een porticusvilla. © Rijksdienst voor het cultureel erfgoed

Wat deze ontdekking zo bijzonder maakt, is dat niet alleen het hoofdgebouw werd gevonden, maar ook de bijgebouwen én de grachten die het domein afbakenden. Het villadomein was ongeveer **1,8 hectare groot** (dat zijn bijna drie voetbalvelden).

In Vlaanderen zijn al meerdere Romeinse villa's bekend, maar het is zeer zeldzaam dat een volledig domein bijna helemaal kan worden onderzocht. Dit is pas het tweede voorbeeld, na een gelijkaardig villadomein in Dilbeek. Daardoor kunnen archeologen nu veel beter bestuderen hoe zo'n domein was opgebouwd en hoe het dagelijkse leven er verliep.

De funderingen van de villa bestonden uit rolkeien, ronde stenen die in deze streek gemakkelijk te vinden waren. De muren bovenop die funderingen waren waarschijnlijk deels uit hout opgebouwd. Op sommige plaatsen zijn de stenen funderingen slecht bewaard of verdwenen, maar archeologen vonden wel paalkuilen: sporen in de grond waar houten palen in hadden gestaan. Op die manier kunnen archeologen zelfs verdwenen gebouwen herkennen, ook al is het hout zelf al lang vergaan.

Figuur 3 De funderingen van de Romeinse villa. © Group Van Vooren nv

De vondsten

Tijdens de opgravingen werden heel wat voorwerpen teruggevonden, vooral in de grachten rond het domein. Deze vondsten helpen om de site te dateren en om te begrijpen hoe de mensen leefden.

Enkele voorbeelden: **Terra sigillata**: fijn, rood aardewerk met stempels, vaak gebruikt als servies; **Amforen**: grote kruiken waarin wijn, olie of vissaus werd vervoerd; **Fibulae**: mantelspelden waarmee kleding werd vastgemaakt; **Romeinse dakpannen**, soms met pootafdrukken van dieren die erover liepen toen de klei nog nat was.

Deze vondsten tonen aan dat de bewoners deel uitmaakten van het Romeinse handelsnetwerk dat zich vanuit Rome uitstrekte tot onze streken.

Figuur 4 - Romeinse Fibula © Group Van Vooren nv

Figuur 5 – Romeinse dakpak met hondenpootje © Group Van Vooren nv

Romeinse wegen

De Romeinen stonden bekend om hun goed aangelegde wegen, ook wel heirbanen genoemd. Deze wegen verbonden steden, nederzettingen en villadomeinen met elkaar en waren belangrijk voor handel, bestuur en het leger.

We weten dat er in de Romeinse tijd een heirbaan liep van de vicus van Asse naar de vicus van Elewijt. Deze weg liep door de regio waarin ook Wemmel ligt. Het is dan ook goed mogelijk dat het Romeinse villadomein in Wemmel bewust in de buurt van deze heirbaan werd aangelegd en verbonden was met de Vicus van Asse.

Opmerkelijk is dat op ongeveer 750 meter van de huidige site in de jaren 1950 al Romeinse resten werden gevonden, zoals een waterput en een kelder. Dat doet vermoeden dat de Frans Robberechtsstraat mogelijk het tracé volgt van een oude Romeinse weg. Villa's lagen namelijk vaak langs belangrijke wegen, zodat landbouwproducten snel vervoerd konden worden naar steden en legerkampen.

Figuur 6 - Doorsnede Romeinse Heirbaan

Zo werkt archeologie

Archeologie is het onderzoeken van sporen uit het verleden die in de grond bewaard zijn gebleven. Dat gebeurt stap voor stap:

1. Vooronderzoek: archeologen onderzoeken of er mogelijk resten in de bodem zitten, bijvoorbeeld met boringen of proefsleuven.

2. Opgraving: als er belangrijke sporen worden verwacht, wordt de bodem zorgvuldig afgegraven.

3. Documenteren: alle sporen (zoals muren, grachten en paalkuilen) worden getekend, gefotografeerd en opgemeten.

4. Onderzoeken: vondsten worden schoongemaakt en bestudeerd. Bodemstalen helpen om het landschap en het milieu van vroeger te reconstrueren.

5. Rapporteren: alle resultaten worden samengebracht in een wetenschappelijk verslag.

Archeologen graven dus niet zomaar, maar werken heel precies en systematisch.

En na de opgraving?

De archeologen graven nog verder tot het hele terrein onderzocht is. Alle sporen worden nauwkeurig ingetekend en bestudeerd. Er worden ook bodemstalen genomen, bijvoorbeeld uit waterputten. Daarmee kunnen onderzoekers later nagaan hoe het landschap er vroeger uitzag en welke planten of dieren er voorkwamen.

Figuur 7 - Archeologen doen onderzoek in het opgravingsvlak (RLBK)

Na de opgraving wordt het terrein opnieuw aangevuld en kan de bouw van de woningen starten. Het archeologisch onderzoek is dan nog niet voorbij: alle gegevens en vondsten worden verder onderzocht en samengebracht in een wetenschappelijk eindverslag.

Dankzij deze uitzonderlijke ontdekking leren we stap voor stap meer over het leven van de Romeinen in onze streek, bijna 2.000 jaar geleden.

Woordenlijst:

Archeologie: de wetenschap die het verleden bestudeert aan de hand van sporen en voorwerpen in de bodem.

Romeinen: een volk uit de oudheid dat een groot rijk uitbouwde rond de Middellandse Zee en ook onze streken bestuurde.

Gallia Belgica: een Romeinse provincie waarin het huidige België grotendeels lag.

Vicus: een Romeinse nederzetting of dorp, vaak langs een weg of bij een kruispunt.

Villa: een Romeinse herenboerderij die het centrum vormde van een landbouwbedrijf.

Villadomein: het volledige landbouwdomein rond een villa, met woongebouw, bijgebouwen, akkers en weiden.

Porticus: een overdekte zuilengalerij aan de voorzijde van een Romeins gebouw.

Porticusvilla: een type Romeinse villa met een porticus en vooruitstekende hoekkamers aan de voorkant.

Bijgebouw: een gebouw dat bij de villa hoorde, zoals een stal, schuur of werkplaats.

Gracht: een uitgegraven sleuf rond een domein, vaak gebruikt als afbakening of voor afwatering.

Heirbaan: een Romeinse weg, aangelegd voor vervoer, handel en het leger. Veel huidige wegen volgen nog het tracé van een heirbaan.

Terra sigillata: fijn, rood Romeins aardewerk, vaak versierd met stempels en gebruikt als servies.

Amfoor: een grote kruik waarin Romeinen wijn, olie of andere producten vervoerden.

Fibula: een Romeinse mantelspeld waarmee kleding werd vastgemaakt.

Paalkuil: een spoor in de bodem dat aangeeft waar vroeger een houten paal heeft gestaan.

Fundering: de onderste stenen laag van een gebouw waarop de muren werden gebouwd.

Rolkeien: afgeronde stenen die door de Romeinen vaak werden gebruikt als bouwmateriaal.

Opgraving: het zorgvuldig blootleggen en onderzoeken van archeologische sporen in de bodem.